

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 74/2021-6

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 4 To 56/2017 zo 14. júna 2017 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Tdo 83/2019 zo 7. októbra 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. januára 2021 domáhal vyslovenia porušenia základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na prerokovanie veci v jeho prítomnosti podľa čl. 48 ods. 2 ústavy uzneseniami Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhol napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.
2. Z ústavnej sťažnosti a uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Rimavská Sobota (ďalej len „okresný súd“) č. k. 2 T 179/2014 zo 4. novembra 2016 uznaný za vinného zo spáchania trestného činu krádeže podľa § 9 ods. 2 k § 247 ods. 1, ods. 2 písm. a) a ods. 5 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len

„Trestný zákon“) a trestného činu sprenevery podľa § 248 ods. 1 a 3 Trestného zákona, za ktoré mu bol uložený úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 2 rokov s podmieneným odložením jeho výkonu na skúšobnú dobu 5 rokov.

3. Krajský súd napadnutým unesením odvolania príslušného prokurátora, ako aj sťažovateľa proti prvostupňovému rozhodnutiu ako nedôvodné zamietol.

4. Proti uzneseniu krajského súdu sťažovateľ podal dovolanie z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c), d) a g) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“), t. j. že zásadným spôsobom bolo porušeného jeho právo na obhajobu; hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie bolo vykonané v neprítomnosti obvineného (sťažovateľa), hoci na to neboli splnené zákonné podmienky; rozhodnutie bolo založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

5. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa napadnutým uznesením podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol, pretože bolo zrejmé, že neboli splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ nachádza porušenie jemu zaručených základných práv na obhajobu a na prerokovanie veci v jeho prítomnosti v tom, že okresný súd v trestnom konaní vedenom proti jeho osobe vykonal 4. novembra 2016 hlavné pojednávanie v jeho neprítomnosti napriek tomu, že na svojej osobnej účasti trval, pretože mal v úmysle predniesť záverečnú reč a navrhnúť doplnenie dokazovania, avšak zúčastniť sa ho nemohol z dôvodu zdravotnej indispozície, po ktorej ale doručil okresnému súdu doklad o jeho práceneschopnosti ako ospravedlnenie svojej neúčasti na hlavnom pojednávaní. V zmysle jeho požiadavky byť prítomný na hlavnom pojednávaní sťažovateľ inštruoval aj obhajcu, aby to konajúcemu súdu oznámil, napriek tomu okresný súd v súlade s tým nepostupoval a hlavné pojednávanie neodročil.

7. Krajský súd a najvyšší súd postup okresného súdu v rozhodnutiach o riadnom a mimoriadnom opravnom prostriedku sťažovateľa akceptovali a neposkytli tak ochranu jeho základných právam na obhajobu a na prerokovanie veci v jeho prítomnosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Napriek absencii právneho zastúpenia sťažovateľa a z toho vyplývajúcich viacerých nedostatkov niektorých zákonom ustanovených náležitostí ústavnej sťažnosti ústavný súd vyhodnotil podanie sťažovateľa za obsahovo natoľko zrozumiteľné, že umožňuje realizovať ústavný prieskum (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015, II. ÚS 357/2020).

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na obhajobu (čl. 50 ods. 3 ústavy) a základného práva na prerokovanie veci v prítomnosti sťažovateľa (čl. 48 ods. 2 ústavy) napadnutými uzneseniami krajského súdu a najvyššieho súdu.

III.1. K namietanému porušeniu základných práv uznesením krajského súdu

10. Systém ochrany základných práv a slobôd zaručených ústavou je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 127 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Všeobecné súdy sú tak ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (II. ÚS 13/01). Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa uznesenia krajského súdu konštatuje existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu tejto časti ústavnej sťažnosti, ktorou je nedostatok právomoci ústavného súdu. Trestný poriadok zakotvujúci inštitút dovolania (ako mimoriadneho opravného prostriedku) poskytuje priestor aj na uplatnenie námietok týkajúcich sa pochybení konajúceho krajského súdu potenciálne predstavujúcich zásahy do základných práv a slobôd. Rozhodovanie o tomto opravnom prostriedku patrí vždy najvyššiemu súdu. Sťažovateľ teda disponoval možnosťou uplatniť svoje námietky o prípadnom pochybení prvostupňového súdu a krajského súdu prostredníctvom podaného dovolania, ktorú aj využil. Ochranu jeho základným právam zaručeným ústavou bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť najvyšší súd. Táto skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať námietky sťažovateľa uplatnené proti rozhodnutiu krajského súdu.

11. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti (proti uzneseniu krajského súdu) odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu základných práv uznesením najvyššieho súdu

12. Najvyšší súd v relevantnej (vo vzťahu k ústavnej sťažnosti) časti odôvodnenia uznesenia, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľa, konštatoval zákonnosť postupu tak okresného súdu, ako aj krajského súdu a ich rozhodnutí. Poukázal na jednoznačné ustanovenie § 120 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého v prípade ospravedlnenej neúčasti obvineného na úkone súdu zo zdravotných dôvodov je obvinený povinný predložiť vyjadrenie ošetrojúceho lekára, že mu jeho zdravotný stav neumožňuje účasť na úkone, na ktorý bol predvolaný, bez ohrozenia života alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu alebo z dôvodu nebezpečenstva rozšírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby.

13. Na ospravedlnenie neúčasti obvineného na úkone súdu zo zdravotných dôvodov podľa najvyššieho súdu nepostačujú bežné zdravotné problémy alebo ochorenie, ale musí ísť o taký objektívne negatívny zdravotný stav obvineného, ktorý by v prípade jeho účasti na úkone súdu ohrozil jeho život alebo závažne zhoršil jeho zdravotný stav, resp. vyvolal reálnu možnosť vzniku nebezpečenstva rozšírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby. O dostatočnosti ospravedlnenia obvineného pritom rozhoduje vždy súd, ktorý obvineného na konkrétny úkon predvolal, a to s poukazom na okolnosti konkrétneho prípadu.

14. Najvyšší súd pri zisťovaní, či vo veci sťažovateľa boli splnené podmienky na vykonanie hlavného pojednávania v jeho neprítomnosti, vychádzal z § 252 ods. 2 Trestného poriadku, pritom dospel k záveru, že všetky zákonné predpoklady na takýto postup boli v posudzovanej veci splnené. Preto najvyšší súd uzavrel, že okresný súd postupoval správne, ak hlavné pojednávanie 4. novembra 2016 vykonal v neprítomnosti sťažovateľa a vyhlásil na ňom aj odsudzujúci rozsudok. Tento záver korešpondoval aj zisteniam odvolacieho – krajského súdu. Najvyšší súd poznamenal, že neúčast' sťažovateľa na hlavnom pojednávaní bola výlučne na jeho ťarchu, keď jeho termín vzal na vedomie na predchádzajúcom pojednávaní. Prosté zaslanie potvrdenia o dočasnej pracovnej neschopnosti, ktoré neobsahuje zákonom predpísané náležitosti, teda vyjadrenie, že zdravotný stav osoby, ktorej bolo vystavené, jej neumožňuje účasť na úkone bez ohrozenia života alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu alebo z dôvodu nebezpečenstva rozšírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby, ale naopak, z ktorého je, s ohľadom na to, že jeho súčasťou spravidla je aj povolenie vychádzok, zrejme, že zdravotný stav neznemožňuje účasť takejto osoby na úkone súdu, nemožno podľa názoru najvyššieho súdu akceptovať ako ospravedlnenie v zmysle § 120 ods. 2 Trestného poriadku.

15. Najvyšší súd poznamenal, že práve doklady o práceneschopnosti predkladané obžalovanými sú pomerne rozšírenou praxou a jednou z najčastejších príčin odročenia hlavných pojednávaní. Práve z dôvodu zabránenia zbytočných priet'ahov častými a neodôvodnenými absenciami obžalovaného odôvodňovanými práceneschopnosťou má obzvlášť dôležitý význam § 120 ods. 2 Trestného poriadku, z obsahu ktorého nemožno žiadnym spôsobom vyvodit', že na odročenie hlavného pojednávania stačí práve a len to, že obžalovaný predloží doklad o práceneschopnosti bez toho, aby súčasne predložil aj písomné vyjadrenie ošetrojúceho lekára o tom, že zdravotný stav obžalovaného neumožňuje jeho účasť na hlavnom pojednávaní tak, ako to predpokladá označené ustanovenie Trestného poriadku.

16. Ak sa teda sťažovateľ nedostavil na hlavné pojednávanie a okresnému súdu zaslal len doklad o práceneschopnosti bez vyjadrenia ošetrojúceho lekára, čo sa týka skutočností predpokladaných v § 120 ods. 2 Trestného poriadku, nešlo podľa najvyššieho súdu o riadne ospravedlnenie. Preto ak boli splnené aj ďalšie zákonné podmienky, nič nebránilo vykonaniu hlavného pojednávania v neprítomnosti sťažovateľa. Najvyšší súd dodal, že sa takto konajúci súd síce určitým spôsobom vystavuje teoreticky hroziacemu riziku, že obvinený takýto doklad od ošetrojúceho lekára zašle dodatočne a následne (v odvolacom konaní) dôjde k zrušeniu rozsudku súdu prvého stupňa a vráteniu veci na zopakovanie hlavného pojednávania, avšak takáto procesná situácia v posudzovanej trestnej veci nenastala.

17. Ústavný súd pripomína, že v súlade so svojou konštantnou judikatúrou v zásade nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory príslušného orgánu verejnej moci, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred orgánmi verejnej moci bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu príslušný orgán verejnej moci vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (porov. I. ÚS 17/01, II. ÚS 137/08, III. ÚS 328/08, IV. ÚS 11/2010). Ústavný súd teda nie je prieskumným súdom a úlohou ústavného súdu nie je suplovať orgány verejnej moci, ktorým prislúcha interpretácia zákonov v rámci ich právnym poriadkom upravenej pôsobnosti a právomoci. Z ústavného

postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať len také rozhodnutia orgánov verejnej moci, prostredníctvom ktorých došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, resp. také, kde k porušeniu základného práva alebo slobody došlo v konaní, ktoré vydaniu samotného rozhodnutia predchádzalo. Skutkové a právne závery príslušného orgánu verejnej moci môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňovateľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (porov. I. ÚS 12/05, II. ÚS 410/06, III. ÚS 119/03, IV. ÚS 238/07).

18. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom ústavnou sťažnosťou napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu dospel k záveru, že dovolací súd na podklade formulovanej interpretácie relevantnej právnej úpravy sťažovateľovi jasne a dostatočne vysvetlil, že ním prezentovaná argumentácia obsiahnutá v podanom dovolaní neumožňovala vyhovieť jeho požiadavkám a predstavám, pretože hlavné pojednávanie na okresnom súde bolo vykonané v neprítomnosti sťažovateľa za splnenia všetkých zákonných podmienok. Uvedené predstavuje jasnú a zreteľnú odpoveď na ťažiskové argumenty sťažovateľa. Konštatovanie o potrebe odmietnutia jeho dovolania bolo založené na racionálnom, náležitom, a teda ústavne konformnom výklade relevantnej právnej úpravy, ktorý nepopiera jej účel, zmysel ani podstatu a na základe ktorého bol ustálený dôvod na odmietnutie dovolania. Závery najvyššieho súdu obsiahnuté v napadnutom uznesení je potrebné považovať za výraz jeho autonómneho rozhodovania v konaní o dovolaní.

19. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

20. S prihliadnutím na uvedené zistenia ústavnému súdu neostávalo iné iba konštatovať, že medzi napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu a obsahom napadnutých základných práv podľa čl. 50 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu

21. Vo vzťahu k žiadosti sťažovateľa o ustanovenie mu právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom je potrebné poznamenať, že ústavný súd môže v zmysle § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu (t. j. advokáta), ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto

predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (m. m. III. ÚS 265/2014).

22. S prihliadnutím na výsledok posúdenia aktuálnej ústavnej sťažnosti ústavným súdom (ako to vyplýva z časti III.1. a III.2. odôvodnenia tohto uznesenia) je evidentné, že išlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, teda v danom prípade neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Z tohto dôvodu ústavný súd tejto žiadosti sťažovateľa (podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde) nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. februára 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu